

JOAN-LLUÍS LLUÍS

El navegant

Proa

JOAN-LLUÍS LLUÍS

EL NAVEGANT

Proa

Proa
A Tot Vent

Primera edició: novembre del 2016

© 2016 Joan-Lluís Lluís

© del disseny de la coberta: Planeta Art & Disseny

© de la il·lustració de la coberta: @ PRIMA LINEA PRODUCTIONS/Album

Drets exclusius d'aquesta edició:

Raval Edicions SLU, Proa

Diagonal, 662-664

08034 Barcelona

www.proa.cat

ISBN: 978-84-7588-633-6

Dipòsit legal: B. 20.892-2016

Composició: Àtona Víctor Igual, SL

Impressió: Egedsa

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).
Tots els drets reservats.

SUMARI

Nouméa, Nova Caledònia, 1935	11
--	----

PRIMERA PART:

EL QUADERN DE PERPINYÀ, 1852-1870

1. Nuvolet	15
2. Petit Nuage	22
3. Tikno Marut	26
4. Nubecula	29
5. Μικρο Συννεφο.	35
6. Kiçik Bulud	41
7. Mała Chmurka	46
8. Shaba Zghira	51
9. 小雲	54
10. Jisq'a Urpu	62
11. Kis Felhó	67
12. Kùmhòkwèt	71
13. 小さな雲	80
14. Wa Ie Awe	85
15. Koumoulennig	88

SEGONA PART:

EL QUADERN DE PARÍS, 1870-1872

16. Nivolet	95
17. Kleine Wolke	102
18. 小雲	108
19. Nuvujakallak	118
20. Tjliene Woltj	126
21. Igicu Gitoyi	134
22. سحابة صغيرة	142
23. Gubijanha Garndara	153
24. קלילין וויילקן	160
25. Aoli'i	168
26. Nubinha	182
27. Малы Воблака	186
28. Mākonētis	191
29. Mahpiya Chistinna	196
30. جهوٹا سا بادل	204
31. Pitschna Nüvla	210
32. Đám mây nhỏ	217

TERCERA PART:

EL QUADERN DE NOUMÉA, 1872-1879

33. Nuvulinu	223
34. Ingarnaka Yooraatha	229
35. 작은 구름	234
36. Liten Sky	242
37. Dīi kwa	245

38. Кішкентай Бұлт	253
39. Nue Pitica	262
40. პატარა ღრუბელი	273
41. Picio Nio	279
42. Ikuukuu Kekere	284
43. փոքր ամսյ	290
44. He Kapua Iti	296
45. Atebreh	303
46. Hedoiño	311
47. ابر کوچک	318
48. Juesari	324
49. Cwmwl Bach	330
50. Naye Neeny	338
Nouméa, Nova Caledònia, 1935	343
<i>Agraïments</i>	349

1. NUVOLET

Nuvolet, m'anomenaran un dia, més de vint anys després que hagi començat aquesta història. Serà lluny d'allà on comença, serà entre gent ferrenya, potser bàrbara, gent fosca i primmirada. Més tard, quan hauré deixat aquesta gent, ningú, mai més, no em dirà així, però sovint pensaré que Nuvolet representa allò que sóc molt més que el meu nom legal. Per això aquest sobrenom m'acompanyarà al llarg d'aquest relat, que comença en una vila plantada prop de la Mediterrània i dels Pirineus, una vila ataronjada i blanca; ataronjada per les muralles que l'estrenyen, blanca per l'aire esqueixat que tot sovint hi deixa caure la tramuntana. Li diuen Perpinyà. Només, però, hi passaré els meus primers anys, la deixaré poc després d'haver perdut, per fi, la meva virginitat, i per això tan sols apareixerà en el primer dels tres quaderns que intentaré emplenar amb les meves penoses aventures.

Són les aventures d'Assiscle Xatot, conegut al carrer de la Fusteria com en Lluciet. També van dir-me en Xatot de l'Aigat, però en aquells anys, molt abans que se li acudís a ningú anomenar-me Nuvolet, només el nom de Lluciet permetia a tots saber que estaven par-

lant de mi. M'ho deien per ma mare, que, de tan prima, pàl·lida i silenciosa, s'assemblava a l'estàtua de santa Llúcia de l'església de la Ral. Com la santa de fusta, ma mare feia la impressió d'estar sempre a punt de desmaiar-se. S'aguantava dreta per l'amor que jo li inspirava i per la cotilla que tothora li cenyia el cos. També perquè desplomar-se hauria fet malparlar els veïns.

Jo, fill menut, germà darrer vingut després de quatre germanes, era el més pàl·lid també, el menys visible, cosit de boira. No sé a quina edat vaig començar a observar-me les mans per veure si eren fetes d'una altra matèria que carn sota la pell. Parlava sol per intentar que la meua veu ressonés com les altres, i mai no ho aconseguia del tot. A casa, mirava les meves germanes i no entenia com podia ser tan diferent, no pas pel sexe, sinó per la manca d'energia. Corrien, intrèpides i mentideres, ploramiques i ingènues; dibuixaven al meu voltant corbes i espirals fetes de curses, de xiscles, d'estrebades, com si l'estat natural de les nines de la família fos el moviment perpetu, i jo, sol, hagués de lluitar per no ser immòbil per sempre.

Els primers anys de la meua vida només ma mare semblava adonar-se sense esforç de la meua presència; per això provava de no perdre-la mai de vista. M'estava a prop seu quan descansava, la seguia mentre rondava a poc a poc per la cuina amb la criada; devíem semblar dos esperits vagament materialitzats.

Em dic Assiscla Xatot i vaig néixer el divuit de

març del 1852, un dia conegut a Perpinyà com el de l'Aigat d'en Tomàs.

Havia plogut durant més d'una setmana, i quan la pluja es va aturar tothom va córrer a contemplar Tomàs Payrot, un pagès presoner dalt d'un cirerer de la vora de la Tet. S'havia salvat, tres dies abans, grimpant a l'arbre i evitant així una onada que es va endur dos jornalers. Era l'atracció de la vila.

Els més atrevits, fent gala d'un coratge poc sincer, provaven d'entrar dins l'aigua per llançar-li aliments. Alguns havien encès un foc sota un cobert de fusta, prop de la riba, i hi passaven la nit. S'hi cantava, s'hi bevia vi negre, s'hi parlava baixet de política, s'hi feia la vida de gent que espera, contents d'estar junts. La mare i el pare hi van anar, també, amb les seves quatre filles, i jo dins el cos de ma mare, esdevinguda per culpa meva un embalum de pallidesa. Hi havien anat sense barrejar-se amb els altres; però, com els altres, s'apropaven a l'aigua per veure millor Tomàs Payrot dalt del cirerer, que ja no s'amagava quan havia de pixar.

Escric «La mare i el pare hi van anar» i deu semblar normal llegir una cosa així, però encara avui, tants anys després, no aconseguixo imaginar-me la mare allà, a la vora del riu, envoltada de perpinyanencs riallers. La mare no sortia gairebé mai de casa. Semblava disposar d'un nombre limitat de passes a fer cada dia i no podia malgastar-les amb el propòsit desmesurat d'aventurar-se fora del barri. La mare no passejava, no es distreia; romania, quan podia no fer

res, a la seva butaca sota la finestra, i es dissolia a l'ombra de la cortina. Podria jurar haver vist, alguna vegada, un raig de sol travessar-la com si no hagués estat més resistent a la llum que un vidre una mica brut.

No, no ho entenc, però haig de creure allò que va dir-me la meva germana gran, i, doncs, tot i el meu escepticisme, reitero que la mare hi va anar quan l'aigua començava a baixar.

Tot d'una, però, prop de l'aigua fosca de la Tet, l'estat d'esperança de la mare es transforma en moment de parir, tot i que falten, en principi, tres o quatre setmanes de resignada paciència. El xoc de les entranyes que comencen a actuar l'obliga a seure. En pocs segons, el tremolor del seu cos es transmet a la família, tot seguit als badocs que els envolten, i aviat tots obliden Tomàs Payrot. Ell, dalt de l'arbre, deu adonar-se que l'atenció s'ha desviat cap a un punt que no pot veure, i li deu néixer un ramell de gelosia.

Fan venir un carro. Tots els que eren a la vora del riu formen un seguici, empenyent el carro els homes més cepats, corrent al davant la mainada, intentant cridar paraules d'ajut les dones. Tot i que molts van endiumenjats són de barri ras, no deuen ser gaire nets, però escorten la meva família com si fos normal per als meus pares fregar roba d'obrer.

Aviat, una corrua de vilatans els envolta; el cavall renilla, avança a batzegades, no és un cavall soldat fet per caminar sota les canonades, és una bèstia mansa

que intueix que un dia acabarà precisament així, sota la mà dels humans.

Els militars que vigilen les muralles tampoc no saben què pensar quan apareix aquesta desfilada. Són quatre joves de França endins que no entenen res en sentir els brams dels que els demanen que surtin del davant, i encara menys les imprecacions dels de darrere que criden *Avanceu!*, *mecagonlou!*, *avanceu!* No més saben respondre *Arrêtez-vous! Au nom de l'Empereur, arrêtez-vous!*

Arriben més soldats amb baionetes que els apunten panxes, pits i cares; el cavall, sempre renillant, s'ha aturat per força. La mare, si es pogués aixecar, ensenyaria el ventre a tall de contrasenya, i els soldats es traurien el barret abans d'apartar-se, saludant l'enormitat de la vida a punt de descloure's. Però la mare està ajaguda al fons del carro, envoltada per un manat de velles que, havent abolit la distància social que les separa, li eixuguen la suor, li parlen de les oracions obligades, dels dolors de les seves pròpies parides, de les herbes que cal cremar en entrar a casa: herba de poniol sota el llit de la mare i tarongina sota el bressol. Deixeu-la passar!, criden de nou els homes, però l'excitació col·lectiva sembla impedir-los d'adonar-se que aquests soldats només saben francès.

Entre tota aquesta gent, el pare s'ha desdibuixat, com ho devia haver fet a cada part precedent, retirant-se per deixar pas a les que en saben. Ningú no sembla veure'l, fins i tot alguns diuen que caldria anar a avisar-lo. És dins el carro, però, provant de tocar

amb la punta d'un dit la mà de la seva dona, malgrat les velles que s'interposen per tal que no faci nosa entre ella i els seus amonestaments. De sobte s'aixeca. Puja al seient del carreter. Li faltaria poc per esdevenir el general d'aquesta brigada improvisada, amb el cap alt i l'ull sobirà, monarca nostrat. Però no el descriuran així aquells que en parlaran més tard: hi poso jo les paraules més escaients per parlar d'un moment en què, gairebé nascut, hauria necessitat creure que el meu genitor sabia protegir-me dels mals del món. Calleu!, crida el pare, i ho repeteix tres, potser quatre o cinc vegades, aixecant els braços. Calleu!, deixeu-me parlar!, però només li fan cas els soldats, que ara l'apunten a ell. Baixa del carro, comprovant que els botons de la seva jaqueta siguin cordats de bona manera, però no el deixen parlar.

De la panxa materna estant no puc tenir una idea gaire completa de la situació i no m'adono, doncs, que en aquest instant el pare em fa fora de la seva vida. Em fa fora quan tot d'una obrers i soldats s'increpen de veritat, quan un obrer empenta un soldat o un soldat dóna un cop de culata a un obrer, i comença una insurrecció, allà a la porta de Bompàs, que no s'escamparà prou per tombar l'imperi, però que durarà el que calgui perquè el pare, identificat com a cap dels insurgents, sigui copejat, arrabassat, arrestat i dut a la caserna.

No el retindran gaires hores, i una vegada desfet el malentès correrà fins a casa per acostar-se al bressol on dormo el meu primer son de nadó deslliurat, m'acariciarà la galta i la punta dels dits i m'incrustarà

a la memòria paraules de benvinguda murmurades amb la veu una mica tremolosa.

Però no, m'invento jo la carícia i la veu tremolosa. El pare, amb la cara macada i l'orgull engrunat, em mirarà en silenci, de lluny, i en lloc de palesar la satisfacció de tenir per fi un fill mascle a qui podrà ensenyar l'ofici, m'acusa sense dir-ho d'haver precipitat la seva derrota. Cada vegada que pensarà en la cella on el van fer entrar a coces mentre ell somicava de por i vergonya, no podrà impedir de tornar a tenir, encara que fugaçment, la mirada compungida d'un ca quan caga. I si no sembla gaire respectuós per a un fill parlar així del pare, hauré de repetir-ho per evidenciar fins a quin punt ja no sé res del respecte; així doncs, el meu pare tenia per moments la mirada compungida d'un ca quan caga.

El seu empresonament, per breu que hagi estat, ha fet malbé tot allò que havia edificat amb paciència i reverències. Per culpa meva no serà president del gremi de rellotgers de Perpinyà, no formarà part del consell municipal de la vila ni podrà ser delegat cantonal, i el governador no el convidarà a la festa d'aniversari de l'emperador. A la solapa hi durà per sempre una taca de fang, tirat pel seu fill.

He nascut, però, i m'han dit Assisclè perquè el pare del pare, mort feia pocs anys, s'havia dit així. A mi m'hauria semblat més apropiat que em diguessin Tomàs, com aquell del cirerer, però ningú de casa bona no dóna al primer fill mascle de la família el nom d'un pagès que pixa dalt d'un arbre a davant de tothom.